

LOLO'S ENTANGLEMENTS

LL

 DE WARANDE

Inleiding

De titel die kunstenaar Helmut Stallaerts gekozen heeft voor deze tentoonstelling verwijst naar de Engelse schrijver D.H. Lawrence (Lolo), die bij het grote publiek vooral bekend is van zijn roman 'Lady Chatterley's lover'. Voor Lawrence was erotisch fundamenteel verbonden met het leven. Zelf hield hij er een ongedwongen levensstijl op na en schreef hier openlijk over in zijn romans.

Bij Lawrence zien we een wereldbeeld dat in beweging is in tegenstelling tot de tijdsgeest waarin de statische visie nog overheerste. Alles is bij Lawrence met elkaar verbonden en er kan een ketting van reacties ontstaan door slechts één kleine verandering. De onderliggende kracht die deze stroom in gang houdt zit in de 'entanglements', wat verknopingen/verstrengelingen betekent.

De moderne wetenschap is op zoek gegaan naar deze oerkracht. 'Entanglement' is een begrip dat in de kwantumfysica gebruikt wordt, waar men vandaag spreekt over 'the age of entanglement' (het tijdperk van de verknoping) omdat enkele oude theorieën recent door nieuwe en betere experimenten bevestigd werden. Het komt er op neer dat 'verknoopte elektronen' nu een empirisch feit zijn. Het bestaan is een proces dat altijd maar doorloopt. Stroom van energie en materie kunnen eigenlijk niet strikt van elkaar gescheiden worden. Het zijn geen aparte entiteiten die af en toe samen komen. Ze vormen één geheel. Dit inzicht heeft verregaande consequenties. Zo kan je elektronen en meetinstrumenten eigenlijk niet scheiden. Je neemt waar, maar je bent tegelijk ook deel van de waarneming.

Stallaerts linkt de entanglement-theorie aan de traditionele koppeling van Eros en Thanatos door o.a. Sigmund Freud. Levendrift en doodsdrijf zijn in conflict met elkaar. Om te kunnen leven moeten we dat conflict aanvaarden en telkens weer op zoek gaan naar een evenwicht tussen deze beide krachten die ons leven onzichtbaar vorm geven. In de verstrengeling van de chaotische levenskracht en het ordenende systeem krijgen beide voldoende ruimte.

In deze tentoonstelling brengt Helmut Stallaerts vanuit dit bewustzijn een aantal kunstwerken bij elkaar. Ze leggen de verstrengelingen bloot of raken ze enkel subtiel aan. De verschillende verschijningsvormen die deze werken hebben, vormen tegelijk een spiegel die de bezoeker kunnen meeslepen in de eeuwenoude zoektocht naar de onderliggende krachten, die zoveel in beweging kunnen zetten.

Annelies Nagels en Tom Viaene

LLOLO'S
ENTANGLEMENTS

Thuiskomst

Laten we een muur bouwen om tegen te ademen.
Op mondhogte ontstaan holtes in de vorm van een mond.

Bouw een muur voor speeksel en één voor tranen,
één voor bloed en tenslotte voor uitwerpselen in de hoop
in de stand van spatten en vlekken een sterrenhemel te ontwaren
die ons kan vertellen waar we ons bevinden.

Zijn we dan toch alleen, stevenen we af op een veel te groot licht of
zullen we net op tijd thuiskomen, ja toch.
Laten we zingen

door ritmisch handen, schouders, bovenlichaam en wangen
over telkens een nieuwe muur te wrijven, waarmee we
telkens opnieuw
de oude sterrenhemel uitwissen.

Zolang we doorgaan, blijft de muur overeind.
De hemel is niet te ontcijferen,
We lijken wel planten met een snavel,
klapwiekend
baltsend, woekerend, wij en onze gevederde muur.

Wanneer zullen we met adem een holte hebben gemaakt
die eindelijk diep genoeg is om er samen in te gaan liggen?

Stel dat het met een man is, die zich als een hamer door
de muur heen slaat
En in mijn armen valt, zal ik hem in slaap wiegen?

Is het een kind, zal ik het kunnen redden?

Of een vrouw. Zal ze tranen opvangen, speeksel,
zaad, bloed? Haar hand tot een glanzende handschoen gestold?
Misschien

zal ze gehurkt, met haar achterhoofd tegen de muur leunend
haar heupen opduwen – opdat we alles zouden zien – opent
ze haar knieën,
brengt de gelakte hand als een spiegeltje tussen haar benen.
Oerouden gezangen.

We staan stokstijf als slangen te kijken in die glans.

De haarloze oogleden van het geslacht,
het zich loom openende oog. Of
weerspiegelt zich enkel het starre oog van het heelal
– en wat wil zo iets betekenen?

Zoals walvissen doen zingt het heelal. Hopen we.

Fluittoon
die ons eerst laat wiegen en daarna
almaar hoger springen met de borst
tegen de muur.

Tot we.

Matte vlek op de muur.

Tot we.

Van de muur afglijdend.

Tot we.

De seconde waarin we buiten onszelf
beginnen te trillen – de euforische seconde
voor het knapt (die ader in het hart) als glas.
Hopen we.

Kus me – wie ben ik
uit de muur aan het likken, van wie bent u, mond
die uit de muur naar me likt,

die holte, is die

wat we zo lief zo graag liefde gaan noemen?

Peter Verhelst

Stefan Bertalan

—

6

1930

—

2014

RO

Untitled, 1982
waterverf op papier
54,4 x 46,4 cm (ingekaderd)
courtesy Estate Stefan Bertalan en
Galerie Esther Schipper Berlijn

I Pier Paolo Calzolari

°1943

IT

Miracolo a San Marco, 1967
mixed media op papier
203 x 144 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier - Eliades Gallery
Brussel / Athene

Bingo, 1983 (foto)
olie op doek
250 x 300 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier - Eliades Gallery
Brussel / Athene

Frank JMA Castelyns

—

8

°1957

BE

Feldstern, 2016 (foto)
hazenoren, 70 x 70 cm
bruikleen Dirk De Wachter

Cheek to Cheek, 2009
glas, hout, goud
47 x 32 x 32 cm

Amor Fati, 2009
piccolohoed, textiel, sokkel, metaal, glas
172 x 44 x 44 cm

V.I.T.R.I.O.L., 2010
piccolohoed, textiel, sokkel, metaal, glas
172 x 44 x 44 cm

Topography of the invisible (sight), 2008
giclee print
52 x 40 cm

Fountain, 2005
lambda print, diasec
70 x 50 cm

Nicaise de Keyser

1830
–
1887

BE

Holle weg, s.d.
olie op paneel
27 x 30 cm
bruikleen collectie
Provincie Antwerpen

°1967

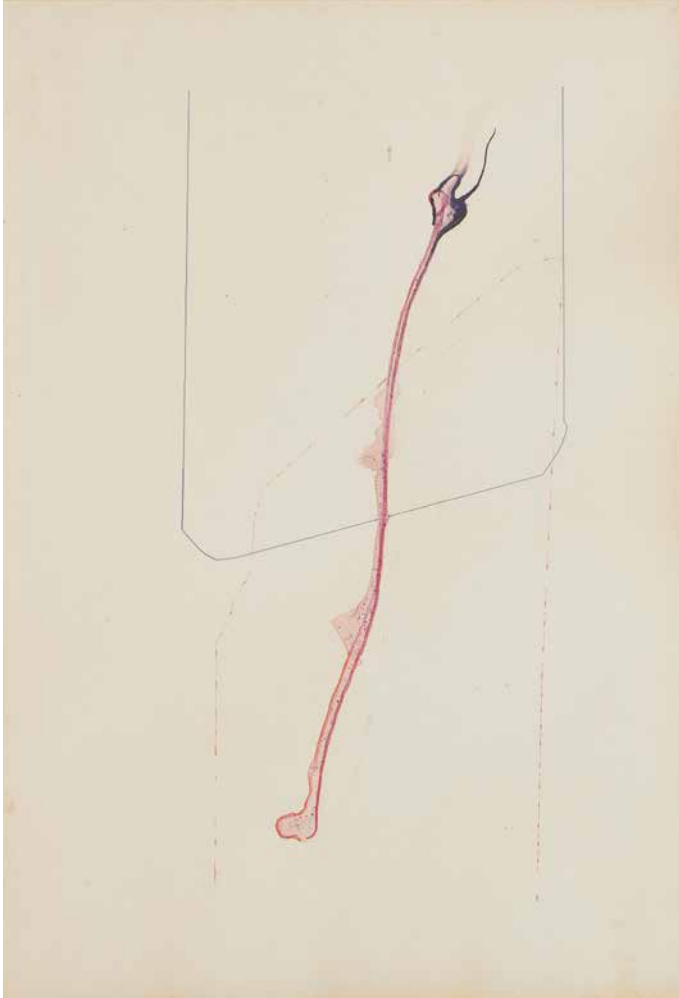

DE

Chaguarbild 16 (Paths of Buenos Aires)
2012 - 2017
chaguar, katoen, 160 x 220 cm
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Abstand (2), 2011
acryl op glas, 29 x 62 x 50 cm
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Dome, 2008 (foto)
vezelplaat, polyamide koord, glazuur
240 x 155 x 155 cm
courtesy Olaf Holzapfel en
Galerie Gebr. Lehmann, Dresden

—

Bernd Lohaus

1940

—

2010

DE

Zonder titel, ca 1965 (foto)
 viltstift, waterverf op papier
 62,5 x 45 cm
 bruikleen Stichting Bernd Lohaus

Zonder titel, ca 1996
 waterverf op papier
 21 x 14,7 cm
 bruikleen Stichting Bernd Lohaus

Florin Mitroi

—

12

1938

—

2002

RO

Pink Portrait, 22.2.1998 (foto)
tempera op doek
55 x 41 cm
bruikleen Gabriele Kortmann

20.IX.1992, 1992
32,9 x 28,3 cm
mixed media achter glas
bruikleen Gabriele Kortmann

—

Felicitas Rohden

°1984

DE

Untitled 1-4, 2013
C-prints, 3 passe-partouts, zwart pigment
40 x 50 cm

°1977

GR

Untitled, 2017
brons, aluminium, stof, geverfd metaal
40 x 30 x 15 cm, verschillende posities
courtesy de kunstenaar en Bernier -
Eliades Gallery Brussel / Athene

The Room's Pressure, 2017 (foto)
brons, 32 x 26 x 25 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier -Eliades Gallery
Brussel / Athene

A Leaf's Anatomy, 2017
leer, hars, 57 x 55 x 20 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier - Eliades Gallery
Brussel / Athene

Interleaving, 2017
hars, 17 x 75 x 80 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier - Eliades Gallery
Brussel / Athene

—

Gregor Schneider

°1969

DE

Total Isoliertes Gästezimmer, 1996
 13 z/w foto's, 25,5 x 31 cm
 bruikleen collectie Wilfried
 Cooreman - Yannicke De Smedt

Thomas Schütte

—

16

°1954

DE

Handpuppen, 1996 (foto)
waterverf op handgeschept papier (in drie delen)
38,5 x 28,5 cm
privé verzameling, museum
Dhondt-Dhaenens, Deurle,

Now a song
waterverf op handgeschept papier (in vijf delen)
privé-collectie

I Qiu Shihua

°1940

CN

Untitled, 2008
olie op doek
153 x 231 cm

Helmut Stallaerts

—

18

°1982

BE

Elisabeth, 2014 (foto links boven)
olie, bladzilver, leer, jute, spiegel, metaal
59,5 x 49,5 x 30 cm
bruikleen Gabriele Kortmann

Lucy, 2016 (foto rechts boven)
olie, bijenwas op schedel, trechter, metaal
19,5 x 17 cm
bruikleen Gabriele Kortmann

Wall 5 Meo DMT, 2017 (foto midden boven)
hahnemühle Photorag Ultra Smooth,
Dibond 4mm + ex-25 frame, 150 x 300 cm
courtesy de kunstenaar en
Bernier - Eliades Gallery Brussel / Athene

For Tanguy, 2017
olie, bijenwas, hars op eiken paneel
69 x 45 cm
bruikleen Laurence Campens

Succubus, 2017
olie, bijenwas, hars op gedroogde
koeienblaas op acrylhars, glas
24 cm diameter, 30 cm lang

Incubus 2018
olie, bijenwas, acrylhars, schelp,
spiegel, metaal, 45 x 34 x 25 cm
bruikleen Marie Helsmoortel

Emma, 2016 (foto rechts onder)
olie, was, hars op mineraalpoeder,
acrylhars, glas
22 x 30 cm
bruikleen Myriam and Amaury de Solages

Pan-Optic (forest) 2007 (foto links onder)
sculptuur, mixed media
170 x 94 x 61 cm

Lolo III, 2018
olie, hars en bijenwas op doek
185 x 140 cm

Daisy, 2009
mixed media, schedel, hout, glas, wax
41 x 41 x 130 cm
privé-collectie

The Beekeeper, 2015
mixed media, bijenwas, latex en hars
130 x 75 x 153 cm
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Axelle Stiefel

—

20

°1988

CH

—

Achraf Touloub

°1986

MA

Untitled (continued – the concert), 2016
 olieverf en videoscherm op nyloodoek
 120 x 123 x 5 cm
 courtesy de kunstenaar en Galeria Plan B

°1961

SI

Jesus!, 2002 - 2011 (foto)
olie op doek
160 x 125 cm
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Caden two, 2018
acryl op doek
70 x 100 cm
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Beyond (left) and (right), 2008
acryl op doek
110 x 80 cm x 2
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

Natalie (right) and (left), 2007
acryl op doek
170 x 130 cm x 2
courtesy de kunstenaar en
Albert Baronian Gallery, Brussel

—

Emmanuel Van der Auwera

°1982

BE

Thinking about my death, 2018
 marmer, 70 x 70 x 90 cm
 geproduceerd met de steun van Van den Weghe

Zonder titel, 2013 - 2018 (foto)
 in situ installatie met cementpoeder

°1988

BE

He is the person who did the verb,
she is the person who said the word, 2018
textiel en marker op frame
24 x 29.5 cm

Don't Speak, I listen, 2018
audio, 02'09"

He is the person who did the verb,
she is the person who said the word, 2018
textiel, lengte 65 cm

Something else is in front of your
beside, 2018 (foto)
textiel op frame. 780
29,5/24 cm

—

Antoine Waterkeyn

°1991

BE

Rien que la Vérité, 2014 (foto)
lakverf op paneel
210 × 120 cm

Bouche à Bush, 2014
lakverf op doek
155 × 195 cm

LOLO'S ENTANGLEMENTS

In deze tentoonstelling brengt Helmut Stallaerts eigen werk samen met dat van kunstenaars die hij waardeert. Hij gaat als het ware op zoek naar de resonanties van hun werk alsook naar hun onderlinge verbindingen.

Tot nu toe focuste Helmut Stallaerts op signalen van de 'Weltschmerz' of van de schemerzone van onze maatschappij, maar regelmatig dook de erosthematiek op in zijn oeuvre. Soms verrassend verleidelijk en onbevangen, dan weer lustvol erotisch, sensueel.

Want misschien draait het hier wel om: hoe kan hij, bevangen door Lolo's Entanglements, het onderbewuste spel van Eros-Thanatos plaatsen in dit kortstondige en fragiele bestaan? Meegesleurd door het overweldigende van deze dialectiek die de liefde ten gronde richt óf doet herrijzen, confronteert hij ons met een reeks 'erotische' werken die hij tot hiertoe eerder sporadisch liet zien.

In zijn overtuigend opzet Lolo's Entanglements, stoten we nu ten volle op deze thematiek, en op werk van kunstenaars-zielsverwanten die hetzelfde thema bespelen, maar andere dieptes en nuances blootleggen.

De tentoonstelling opent met het minimalistische werk van Frank JMA Castelyns. Hij liet een piccolohoedje maken waarop hij de tekst AMOR FATI met gouddraad liet borduren. Letterlijk betekent dit: liefde voor het lot. Uit de keuze van dit motto aan de aanvang van de tentoonstelling, blijkt dat Castelyns het onduidelijke levenslot hoger stelt dan het beheersbare, gecontroleerde leven dat onze maatschappij opdringt. Ook voor Helmut Stallaerts bestaat er geen toeval,

*Frank JMA Castelyns
pagina 8*

alles heeft zijn natuurlijke plaats in de kosmos en komt ons tegemoet. Perceptie en intuïtie doen ons de verstrengelingen van het leven aanvoelen, het nu-moment intens beleven en ze vormen een leidraad in de keuzes en posities die men inneemt. Vanuit dit standpunt beheersen we zelf de chaos en realiseren we ons hoe de dingen onderling met elkaar verbonden zijn. Echt toeval bestaat niet, wij zijn het die de dingen aan elkaar rijgen, sturen en betekenis geven. Voor Frank JMA Castelyns is vooral de Nietzscheaanse interpretatie van Amor Fati van belang: door te berusten in de Amor Fati ontstaat er vrijheid waardoor er opnieuw energie op gang kan komen.

Helmut Stallaerts
pagina 18

In die zin mag de fotoprint van Helmut Stallaerts: *Emptiness Replaces my Soul* gelinkt worden aan het vorige werk. De houding van de twee personages refereert aan een 'danse macabre'. Ze roept een ijskoude sfeer van vergankelijkheid op. Maar voor de kunstenaar is de leegte die het beeld achterlaat transformatief. Het is de afdruk van de dynamiek die aanwezig blijft. Eros en Thanatos zijn ultiem met elkaar verweven en maken deel uit van ons Fatum. Maar is het mogelijk in de mensheid te geloven wanneer Eros het hoogste woord heeft?

Helmut Stallaerts
pagina 18

Langsheen de bruine wanden – een mengeling van gefermenteerde dierlijke fecaliën, kalk en stro – bemerkt de bezoeker een wazig geel glas waardoor hij reeds het laatste werk van de tentoonstelling ziet: *Lolo's Entanglements*, een sterk erotisch doek van Helmut Stallaerts. Het citaat van Dirk De Wachter: "*Halen we de erotiek uit de liefde, dan castreren we de liefde.*" krijgt zijn volle betekenis.¹

Tegelijkertijd herinnert Stallaerts' onverwachte architecturale ingreep met het glas aan de tekst van de 1ste brief van Paulus aan de Korinthiërs, waarbij op een poëtische manier wordt toegegeven aan het feit dat we doorheen een gekleurd troebel glas naar de wereld kijken. Maar wanneer we naar de mensen kijken dan gebeurt dat van aangezicht tot aangezicht waarbij hij al zijn geloof en hoop stelt in de ware Liefde.

When I was a child, I spoke as a child, I understood as a child, I thought as a child: but when I became a man, I put away childish things.

For now we see through a glass, darkly; but then face to face: now I know in part; but then shall I know even as also I am known.

And now abideth faith, hope, charity, these three; but the greatest of these is charity.²

De fotoprint *Topography of the Invisible (Lightning)* van Frank JMA Castelyns, werkt als een 'teaser'. Iedereen herkent dit beeld: een kortstondig moment van inzicht, een raakpunt met de realiteit voor zover die te vatten is. Alle herinneringen deinen weg, maar soms komen ze krachtig naar boven en dragen ze alleen nog hun gevoelslading – als een flits – en verstrengelen ze zich met andere elementen. Perceptie en sensitiviteit worden aangewakkerd.

Frank JMA Castelyns
pagina 8

Frank JMA Castelyns hecht ook belang aan de presentatie van het gevouwen blad dat de vouwlijnen expliciet toont. De plooiën in het vlak tonen hier de mogelijkheden, het vloeiende en vervormende van de beelden waardoor er ruimte gecreëerd wordt voor andere interpretaties. De samenleving vertoont inderdaad zulke 'drukspanningen' zodat er naar alternatieven gezocht wordt; het strakke kader waarin het gevouwen blad wordt opgehangen, zoekt naar uitwegen. Het papier mag weer leven.³

De delicate tekeningen van Thomas Schütte tonen kinderlijke koppen. Onschuldige verwonderde blikken spreken over de vreemde krachten die de volwassenen beheersen. Het geheel komt grotesk, zelfs carnavalesk over. Het is alsof een kind wordt afgebeeld: een onschuldig vlak waarop de donkerte van de volwassen wereld geprojecteerd wordt.

Thomas Schütte
pagina 16

Helmut Stallaerts
pagina 18

Helmut Stallaerts
pagina 18

Frank JMA Castelyns
pagina 8

Door zijn *Pan-Optic* bosscène onmiddellijk te verbinden met de vorige tekeningen kunnen we ons beter inleven in de denkwereld van Helmut Stallaerts. Zijn 'techniek' om verbanden te leggen tussen de werken is hier duidelijk. In een donker en desolaat bos waagt een koppel de levenssprong, weg uit de eenzaamheid, onweerstaanbaar aangetrokken door elkaar. Een existentiële angstige leegte in de sfeer van Sartre's *L'Être et le Néant* (1943) overvalt ons en doet ons aanvoelen dat de inhoud van het IK buiten het menselijke bewustzijn bestaat. Geheel vrij bepaalt de mens zelf zijn handelingen en zijn relatie tot de ander die hij kiest. Hoewel de mise-en-scène van de installatie herinnert aan een beeld uit een film is de overlevingsdynamiek opvallend aanwezig.

Plots lonkt het volgende werk van Helmut Stallaerts. *Elisabeth* heet ze. Ze is één en al verleiding, delicaat en schalks. Zuiverheid, helderheid, eenvoud en spontaniteit kenmerken haar. Charmant sensueel zou men het werk kunnen noemen, waarbij al het heimelijke openlijk wordt vrijgegeven.

Toch is het zuivere niet zo onschuldig. Er zit dualiteit in het werk, misleiding. *Elisabeth* zit vervat in een raster. Dit werkt als een soort 'format' waarbinnen ze verschijnt. Op de achterkant zien we een afdruk van dit raster, de leegte waarin ze oplost.

Frank JMA Castelyns' *Cheek to Cheek* verwijst eerder naar de kwetsbaarheid en de geborgenheid, de zachtheid en de volheid van het verlangen. De gouden granaatappels zijn symbolen van vruchtbaarheid, onsterfelijkheid, wijsheid en verleiding. Het werk bestaat uit vier granaatappels in piramidevorm gestapeld onder een 180° gekantelde glazen trechter. Hij beschermt als het ware de granaatappels in een glazen proefbuis in deze wereld van alomtegenwoordige mythes over de liefde. De granaatappel groeit ook aan de boom van de kennis van goed en kwaad, in het paradijs van Adam en Eva en in Salomo's Hooglied worden de wangen van de vrouw vergeleken met een granaatappel.

De confrontatie met Stallaerts' recente werk *Incubus* kaatst de bal weer terug naar het erotische verlangen. Een jonge vrouw die haar schaamlippen met een spiegel bekijkt, wordt in de rug aangenaam verrast door een olijke mannelijke verschijning die als een personificatie van Eros te voorschijn komt. Incubus heet hij, een kleine mannelijke demon uit de middeleeuwen, waarvan gezegd wordt dat hij de vrouwen zou bezoeken tijdens hun slaap. Hij verschijnt hier als een duiveltje uit de doos. Hoe we ook uitweiden over het feit dat de Liefde verheven, goddelijk, hoofs of magisch zou zijn, we kunnen er niet onderuit dat het oerverlangen naar het doordringen van ieders seksualiteit ons overkomt, ja zelfs overvalt. Het levendige en speelse element verwijst naar de romantische kracht van de liefde die zich opdringt

We moeten Mitja Tušek's werk enigszins anders interpreteren: geen romantische natuurschildering met verborgen liefdestaferelen, verscholen in bosjes maar... *Jesus!* (Tušek roept het zelf uit in zijn titel), het genot dat dit werk uitstraalt herinnert aan *Le Déjeuner sur l'herbe*, dat Manet in zijn atelier verborgen hield achter een gordijn dat hij af en toe optilde om het aan zijn vrienden te tonen aan het einde van een aangenaam onderonsje. Tušek lijkt hier op een significant detail in te zoomen, alsof het slechts een deeltje is van een gigantisch groot en ongerept oerwoud.

Ook *Nathalie* verwijst naar passie, naar 'l'amour charnel' (de hartstochtelijke liefde). Haar lichaam is onbeschaamd sensueel, warm, rooskleurig en zwoel! De verleiding is tegelijkertijd ook een misleiding. In de praktijk schildert Tušek eerst het linkerdoek en dubbelt hij het rechterdoek volgens de Rorschach techniek. Daaruit ontstaat een beeld waarin wij de afbeelding van een vrouw percipiëren. Het ene doek kan niet meer bestaan zonder het andere. Bovendien ontstaat er de vraag welk doek het originele is en welk doek de kopie is. De misleiding ligt dus in het oppervlak.

Helmut Stallaerts
pagina 18

Helmut Stallaerts
pagina 18

Mitja Tušek
pagina 22

Mitja Tušek
pagina 22

Qiu Shihua
pagina 17

Helmut Stallaerts
pagina 18

Pier Paolo Calzolari
pagina 7

Tintoretto
Het Mirakel van San Marco

Het werk van Qiu Shihua geeft eveneens een mysterie vrij. Op het eerste gezicht lijkt zijn doek een wit monochroom landschap. Met fijne lagen bouwt hij de schildering op, zelfs bij nader toekijken worden de schaduwen van de bomen, de bossen en de zon als toevallig gevormd door laagjes stof of lichtinvallen. Er wordt een hoge concentratie van de toeschouwer verwacht. Zodoende ontstaat er een persoonlijke relatie tussen de toeschouwer en het werk. Hoe dichterbij hij komt hoe meer hij in verwondering valt, hoe meer hij 'verliefd' geraakt op de stilte en de ingetogenheid van het werk dat respect voor het totaal andere – hoe vluchtig het ook lijkt – afdwingt.

Op het eerste gezicht is het fotografisch werk van Helmut Stallaerts dat hiertegenover hangt totaal tegengesteld. Met een oorverdovend gedruis storten de wanden van de laatste wallen in. De postmodernistische stelling over de teloorgang van alle verzuilde instellingen leidt tot dit apocalyptisch beeld van een maatschappij die zich niet in stand kan houden en gedoemd is om ten onder te gaan aan haar eigen kortzichtige wetmatigheid.

Waar draait het om in dit hele cultuurspel dat we hebben opgebouwd? Om het verdoezelen van de leegte en de eenzaamheid? Is het besef van de onbereikbare andere zo sterk dat we ons moeten vergooien in allerlei kwetsbare culturele bouwsels?

De Italiaan Pier Paolo Calzolari verwijst in zijn *Miracolo di San Marco* dan weer naar de ziel en de geest die onze mentale constructies beheersen. In het bekende schilderij van Tintoretto, *Het Mirakel van San Marco* (1547-48), biedt de bekeerde slaaf weerstand aan alle agressie van zijn beulen en getuigt hij dat er voor hem een andere macht aan de orde is, namelijk die van de geest of de bezieling.⁴

De volgende werken staan voor verwarring, verstrengeling, verstedelijking en verdichting. Eenzame individuen die we geworden zijn, met moeite communicerend, vervreemd van onszelf zoals in het schrijnende werk van Florin Mitroi. Of leven we eerder dwalend doorheen vermaak en vertier zoals Pier Paolo Calzolari in *Bingo* suggereert, of ademend tussen de verstrengelingen en verwantschappen die ons recht houden doorheen de troosteloosheid?

Olaf Holzapfel's textielwerk *Chaguarbild 16 (Paths of Buenos Aires)* verwijst bijna letterlijk naar de 'Entanglements' en de onderlinge relaties die er ontstonden tussen de personen tijdens het creëren van deze doeken. Ze zijn gemaakt door lokale weefsters van de Wichí, de oorspronkelijke bewoners van Noord-Argentinië, op basis van motieven aangereikt door de kunstenaar die zijn inspiratie vond in de stadsontwikkeling van Buenos Aires. Samen kozen ze voor oorspronkelijke vezels van de chaguar cactus uit de omgeving. Het evolutieve maar ook het statische zijn tegelijkertijd leesbaar in de abstracte motieven, als herinneringen aan de eigen dynamiek van de steeds veranderende stad die desondanks haar eigen cultuur bewaart.⁵ Door de hechte samenwerking tussen de kunstenaar en de lokale werksters komt er een hoopvol proces op gang van kruisbestuiving tussen de kennis en cultuur van elkeen. Het geheel biedt een harmonische ontsluiting.

Ook Lien Van Ranst tracht de onwrikbare verdichting te doorbreken in haar werk. Op haar blogspot lezen we een van haar laatste posts.⁶

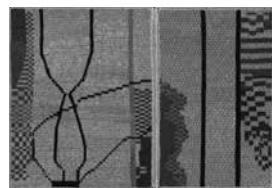
*Le comportement d'une personne rigide
c est un manque de souplesse visible
de la part d'être rigoureux inflexible
sans doute un mode dure compressible
d'une façon raide, tendue et solide.*
2018

Florin Mitroi
pagina 12

Pier Paolo Calzolari
pagina 7

Olaf Holzapfel
pagina 10

Lien Van Ranst
pagina 24

Kostas Sahpazis
pagina 14

Antoine Waterkeyn
pagina 25

Onwrikbaarheid en spanningen overheersen in de harde prestatiewereld waarin de moderne seculiere wereld verweekt raakte. Voor de kunstenaar is deze wereld immobiel, rigide en bijgevolg verstoken van liefde, althans zo laat de titel van haar werk *Something else is in front of your beside* het vermoeden.

Is het dan niet mogelijk terug te keren naar het oorspronkelijke gevoelige dat aan alles nieuwe vorm kan geven, naar de eenvoud en de zuiverheid van de materie waaruit nieuw leven en nieuwe energie kan ontstaan? Delicaat aftastend geeft Kostas Sahpazis onverwachte mogelijkheden aan de sculptuur. Hars, brons, klei, leder en bladeren zijn de basismaterialen waarmee hij werkt. Soepel en organisch is het resultaat van zijn intuïtief werk.

In zijn triptiek *Rien que la Vérité* stelt Antoine Waterkeyn een compositie samen op basis van beelden van Tarotkaarten. Links zien we de Dwaas, begeleid door Fido (fides, de hond is het symbool van trouw en vertrouwen). Normaal beschermt het vertrouwen de Dwaas, maar hier wordt het beeld vervangen door een kat, eerder symbool van de ontrouw. De kat springt naar de buidel van de Dwaas en verlangt frivoliteit. Ze maakt de Dwaas 'gek'. Hij kijkt ons arrogant aan... en wandelt triomfantelijk verder. Op het rechterluik verschijnt een heremiet, de bewaker van het licht of de hoeder van het collectief onderbewuste. Voor Helmut Stallaerts symboliseert hij de kunstenaar die juist de grens tussen het licht en de duisternis aangeeft. In het middenluik schijnt de tweekoppige zon-maan over de twee vechtende honden. Ze waakt maar lijkt toch ongerust. De maan heeft de controle over het water. Indien het gevecht niet in te tomen is, zal het water stijgen en treedt er een regressieve toestand op. Nadien begint er dan een nieuw leven door de energie van de zon. Zo zal het ook de mensen vergaan indien ze de wereld instrumentaliseren.⁷

De iconografie van de Tarot evolueerde door de eeuwen heen tot een archetypische beeldtaal. Antoine Waterkeyn, die zichzelf een 'iconoclast' noemt, stelt deze in vraag. *"Enkel uit het verbranden ervan kan er iets nieuws ontstaan"* legt hij ons uit. Hij bedoelt hiermee dat de archetypische beeldtaal, waarvoor de mensen kennelijk gekozen hebben, in twijfel getrokken moet worden. *"Door de kaarten te herleggen kan je een totaal nieuw beeld bekomen of een nieuw verhaal schrijven en je lotsbestemming veranderen. You pick it up and you make your own adventure"*.

In zijn 'artist statement' noteert hij waarom: *"Ze [de nieuwe beelden die hij creëert] dienen te ontsnappen aan de perikelen van het banale en aan de lege allegorische valkuil"*.⁸

Naast dit symbolisch ensemble plaatst Helmut Stallaerts een delicaat werkje: *Lucy*, een jong meisje dansend vóór haar alter ego in de holte van een schedel. Zoals licht en donker, wisselen leven en dood elkaar af. Het bestaan is een proces dat zich steeds herhaalt en organisch vloeit als door een trechter van breed naar smal, van het oppervlak naar de diepten. Energie, geest en materie vormen een geheel.

Voor de *Beekeeper*, gebruikte Helmut Stallaerts zuiver bijenwas; met een sproeistang van een onkruidverdelger verbindt hij de bijenkorf met de latex ballon. Er is niet veel nodig om deze te doorprikken.

Wat is datgene wat ons samenhoudt en verbindt met het leven, datgene wat vertrekt vanuit de dieptes van de natuur en zich tegelijkertijd manifesteert als een 'grote fragiele bel'? We zullen het antwoord hier niet vinden, tenzij we verder lezen en de Entanglements van de kunstenaar-curator trachten de ontcijferen door de beelden aan elkaar te linken.

De beklemmende sfeer van het isolement contrasteert volledig met het uitbundige 19de eeuwse landschapsschilderij van Nicaise De Keyser. Hier valt de volheid van het leven volledig samen met het landschap en de kracht van de natuur. Eros heeft zich vrijgevochten: de aantrekkingskracht verenigt ons met de triomf van het Leven. Het landschap

Helmut Stallaerts
pagina 18

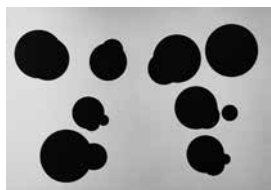
Helmut Stallaerts
pagina 18

Nicaise De Keyser
pagina 9

P. P. Rubens, *De Voerlui*, 1629
© Hermitage, Sint-Petersburg

Mitja Tušek
pagina 22

Axelle Stiefel
pagina 20

dat we zien is een variant van Rubens' schilderij *De voerlui* (1629), waar men in de contouren van de heuvels een liggende vrouw meent te herkennen. Paarden, karren en drijvers trekken energiek naar de holte tussen de twee heuvels. Dergelijke interpretaties van landschappen als metaforen voor seksuele driften waren voorbehouden voor gebruik in beperkte kring.

Het lijkt een constante doorheen de tentoonstelling. Helmut Stallaerts kiest geregeld misleidende beelden die veelomvattend zijn. We komen er niet echt uit of deze vlekken op het doek van Mitja Tušek holtes, leegtes of vlekken zijn. De kleur op de achtergrond van het doek is eveneens 'modieus' te noemen en verwijst naar de oppervlakkige spray- en glitterwereld. De tinten veranderen naargelang we voorbij het beeld lopen. De zwarte matte vlekken daarentegen zuigen al onze aandacht op. Het gaat in feite om twee geabstraheerde gezichten, telkens opgebouwd uit negen cirkels. Net zoals Helmut Stallaerts geeft hij aan deze personen een voornaam om ze te individualiseren. In dit geval heten ze allebei 'Caden', wat vorig jaar de meest populaire voornaam was in de Verenigde Staten. De gebruikte getallensymboliek – negen – komt naar Mitja Tušeks eigen zeggen uit Dante's *La Divina Commedia* (de Goddelijke komedie, eerste kwart van de 14e eeuw). De hemel bestaat volgens Dante uit negen sferen rond de aarde. Ook de hel die volledig onderaan, maar precies in het midden van de aarde ligt, bestaat uit negen kringen. Een verwijzing dus naar de diepten, oppervlakten en verschillende niveaus die aantonen hoezeer de mens zoekend is doorheen het labirint van zijn bestaan. Persoonlijke interpretatie en individuele perceptie vormen een uitweg.

Sigmund Freud beschrijft de Thanatos als een drang naar de dood die schuilt in iedere persoon en onlosmakelijk verbonden is met de Eros. Die staat dan weer voor de drang naar het leven. In de filmprojectie van Axelle Stiefel dringt het leven zich op als een noodzaak; een overlevingsdrift die vloeiend en haastig snakt naar energie. Het nieuwe élan staat in contrast met de twee fotografische werken van Felicitas

Rohden waarbij telkens twee passe-partouts met een C-Print achter elkaar gemonteerd zijn. Het achterste vlak bestaat uit zwart pigment. Als kunstenaar is zij gefascineerd door de wetenschap. Ze stelt daarbij de vraag wat er gebeurt met astronomische, wiskundige en digitaal gevisualiseerde oppervlakten en ruimtes wanneer die terug naar de werkelijke ruimte omgezet worden, en weer iets tactiels krijgen. *“Wat me daarbij vooral interesseert is de grens tussen het abstracte en het concrete. Wanneer kun je iets wat abstract en niet vatbaar is aanschouwelijk maken?”*⁹. In onze cultuur staan kunst en wetenschap in tegenstelling tot elkaar. Daar waar de kunst verbonden is met het leven (de creatie) en het irrationele, heeft de wetenschap zich teruggetrokken in haar eigen academische methodiek van bewijsbaarheid. Felicitas Rohden bekijkt de sterrenwereld eerder vanuit het poëtische en laat plaats voor het mysterie. Helmut Stallaerts koos haar werk uit voor deze tentoonstelling precies om die kosmische dimensie te benadrukken. Zou er dan toch iets zijn dat voorbij het tijdelijke gaat?

Dit leidt ons dadelijk naar de installatie van Emmanuel Van der Auwera. 1000 kleine piramiden, netjes in een raster geordend, verwijzen naar diezelfde oneindigheid. Piramiden waken over het leven na de dood. De specifieke kegelvormen van de cementstof installatie doen ook denken aan akoestisch materiaal. Het geheel komt over als aan een desolaat stil landschap waar geen nieuw leven te bespeuren valt. Integendeel, het lijkt er eerder op dat het geheel langzaam afbrokkelt. De banaliteit van de holle repetitieve handeling tijdens de plaatsing contrasteert met het verlangen naar energie en leven na de dood. Ook hier krijgen tijdelijkheid en ruimtelijkheid een kosmische dimensie.

Ons kwetsbaar en vluchtig bestaan vraagt om bescherming. De moderne maatschappij is metafysisch dakloos geworden. Een fragiele en schijnbare kartonnen shelter voldoet om ons hieraan te herinneren. De sculptuur van Olaf Holzapfel houdt stand dank zij kleine eindjes touw...

Felicitas Rohden
pagina 13

Emmanuel Van der Auwera
pagina 13

Olaf Holzapfel
pagina 10

*Achraf Touloub
pagina 21*

*Gregor Schneider
pagina 15*

*Frank JMA Castelyns
pagina 8*

Achraf Touloub's 'schilderij' (annex videoscherm) en tekeningen lijken even repetitief te zijn als het werk van Emmanuel Van der Auwera. Bij nader toezien merken we dat elke tekening obsessief oriëntaalse motieven weergeeft die verwijzen naar zijn 'roots'. De delicate lijnvoering deint eindeloos verder, alsof ons oog over een tapijt glijdt met eindeloze patronen, spiegelbeelden van een gediversifieerde werkelijkheid. Hoopvol is de gedachte dat de klassieke tegenstelling tussen moderniteit en traditie hier opgeheven is. Integendeel, beide lijken verweven met elkaar.

Aan de andere zijde van de zaal merken we een reeks fotoprints van één van de installatiewerken van Gregor Schneider. We kijken op de voorbereidingen van de geïsoleerde kamers waarmee deze Duitse kunstenaar zo beroemd geworden is.

Schneider verstopt dit stadium normaal volledig onder een perfect 'cleane' afwerking. Hij vertrekt van een desolaat huis en bouwt alle kamers om tot hij zijn UR bekomt (lees U voor Unbekanntes, R voor Raum). Elke kamer wordt volledig geluidloos gemaakt door dikke lagen isolatie- en akoestisch materiaal die dan weer totaal bekleed worden met loden platen. Daarop komt de afwerkingslaag die koud en afstandelijk oogt, waardoor ze bevreemdend aandoet alsof ze totaal buiten elke realiteit staat. De vernietigende kracht van Thanatos scheidt hier volledig het leven van de dood.

De vijfpuntige ster is gemonteerd uit hazenoren van vijf verschillende hazen door Frank JMA Castelyns. Hazen leren ons indirect iets over ons eigen gedrag. Zeker wanneer we het vergelijken met de attitude van Gregor Schneider die zich 'inbunkert'. De energieke haas is ons dikwijls te vlug af. In tegenstelling tot de mensen zijn hazen inderdaad snel en wendbaar. Wanneer ze zich bedreigd voelen is hun vlucht onvoorspelbaar en draaien ze zeer soepel in een andere richting. Door te misleiden beschermen ze zich het best tegen hun vijand. Het getal vijf komt dikwijls voor in de natuurlijke elementen en vormen die Frank Castelyns gebruikt in zijn installaties: de zeester, de kroon van de granaatappel,

de doorsnede van een appel, de Pentateuch, de vijfhoekige basaltsteen... de vijf spaken van een wiel maken het rad sterk. In de numerologie duidt het getal vijf op een verandering van houding. In dit puntig stervormig werk verwijst het getal 5 ook naar het Pentagram van Agrippa waarin de mens vervat is.

Het frisse bloemgelaat van Stefan Bertalan verschijnt als een verademing. Bijna naïef, hoopvol... Het biedt de volheid van de confrontatie met de andere – zo radicaal anders – waar woorden te kort schieten en waar Arthur Rimbauds quote *“Je est un autre”* van toepassing is. Het innerlijke ik is anders, ongedefinieerd en vreemd. De variaties zijn continu en de gedachten en emoties zijn vluchtig, net zoals het creatief proces van de aquareltekening zelf.

De tekeningen van Thomas Schütte kunnen eveneens als ‘portretten’ gezien worden. Nu eens geïsoleerd, dan weer in groep, zingen en musiceren de beertjes in de oneindigheid van de nacht. Beertjes in al hun kinderlijke onschuld ontkrachten de dramatiek. Slechts de sterren verbinden hun bestaan met de kosmos.

De poëtische aquarellen van Bernd Lohaus komen uit het onderbewuste en geven gevoelens van verlangen weer. De bloemen en planten die hij tekent hebben opvallend organische vormen; deze tonen expliciet erotische connotaties. In zijn oeuvre zoekt de kunstenaar, die meer bekend is als een post-minimalistische beeldhouwer, naar de relatie tussen ICH en DU. De dingen verschijnen als fenomenen an sich en verwijzen naar de onderlinge verhoudingen die we hebben tot ‘het’ of ‘de’ andere waarmee we ons nooit kunnen vereenzelvigen.

Stefan Bertalan
pagina 6

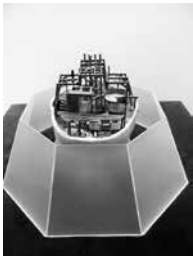
Thomas Schütte
pagina 16

Bernd Lohaus
pagina 11

Florin Mitroi
pagina 12

Helmut Stallaerts
pagina 18

Frank JMA Castelyns
pagina 8

Ook over onze levensloop beschikken we niet. Naast het Amor Fati concept stoten we hier op één van de drie schikgodinnen. In de Griekse mythologie bepalen zij ons lot: er is de spinster die de levensdraad spint, Klotho; de godin die de lengte van iemands levensdraad bepaalt is Lachesis; en verder is er Atropos, de onafwendbare, zij die bepaalt wanneer iemands levensdraad wordt doorgesneden.

In het schrijnende werk van Florin Mitroi, stelt de kunstenaar zijn personage volledig onder de bescherming van Atropos. Ze is als een moeder voor hem, als een medium voor de dood. Haar liefdevolle band tot de eenzame man is het rustgevend en verbindende element in dit werk waar de scherpe lijnvoering aanvoelt als sneden van een mes.

De vervreemding van het individu wordt door Helmut Stallaerts nogmaals beklemtoond door *Daisy* in deze ruimte te plaatsen. Met dit werk verplicht Helmut ons tot diep in ons eigen ik te wandelen. Het wankele staketsel dat we moeten af dalen naar de diepte is betoverend en uitnodigend.

In beide werken wordt de Freudiaanse koppeling Eros-Thanatos overduidelijk. Op de fotoprint van Frank JMA Castelyns vallen de schaamlippen van een vrouw samen met het omgekeerde beeld van een man. In de brede betekenis van Freuds theorie is Eros de aantrekkingskracht die verenigt. Het werk draagt de titel *Fountain*. Frank Castelyns legt het vreemde beeld uit als een gekantelde foto van een meer met weerspiegeling. Door de kanteling ontstaat een nieuwe interpretatie. De titel is ontleend aan het werk *Fountain* van Marcel Duchamp, een gekantelde urinoir die zowel in oorspronkelijke als gekantelde stand een mannelijke connotatie heeft.

Emma heet ze. Van ver oogt het ovalen werkje van Helmut Stallaerts qua structuur en opbouw op een 'fish eye' of een slangenooog. Details zoals het raster in de bijenwas op de achtergrond, de aantrekkelijke blauwe kleur van het kleed die doet denken aan de iris van een oog, de ovale schelpstructuur afgewerkt met het bolle glas dragen bij tot dit opmerkelijk beeld. *Emma's* verschijning herinnert vooral aan de *Madonna del Parto* van Piero della Francesca of aan de *Madonna* van Edvard Munch.¹⁰ De rode kracht achter haar tener figuur lijkt haar volledig te willen absorberen. Het erotische is tegelijkertijd ook gevaarlijk zoals blijkt uit de verleiding die hier omarmd is door een duistere kracht. De honden lopen links en rechts van haar weg. Het erotische is zowel bevrijdend als beangstigend.

Wanneer de schikgodinnen ingrijpen en het noodlot onomkeerbaar is, transformeert ons kortstondig bestaan in 'sterrenstof'. De sfeer van berusting en overdracht van het ene bestaan in het andere in dit kleine doek van Stallaerts werkt verbindend of anders gezegd: verzoent het leven met de dood. Alleen de honden hebben echt voeling met wat er gebeurt. Ze springen zenuwachtig rond de witte opstijgende wolk.

De sculpturen van Kostas Sahpazis die in deze laatste zaal worden opgesteld werken eveneens verbindend, zelfs helend, zo natuurlijk en organisch ogen ze. De hoogst gesofisticeerde materialen, porselein, hars, brons verstrengelt de kunstenaar met organisch materiaal en finaal lijken zijn 'vormen' op versteende zwammen, vergane houtstronken, waartussen we bladeren vinden enzovoort. Tenslotte lijkt het leven volledig op te gaan in de natuur, er is schijnbaar geen vast punt meer, maar al het vaste wordt geabsorbeerd door het vloeiende.

Helmut Stallaerts
pagina 18

Piero della Francesca
Madonna del Parto

Edvard Munch
Madonna

Helmut Stallaerts
pagina 18

Kostas Sahpazis
pagina 14

Helmut Stallaerts
pagina 18

Frank JMA Castelyns
pagina 8

Lolo III, is Helmut Stallaerts laatste werk in deze tentoonstelling. Het doek heeft een sterk gestructureerde compositie. De vrouw in het midden straalt. De weg achter haar die zich opent in de verte is één en al licht. Er is een eindfase bereikt in de strijd tussen aantrekkingskracht (Eros) en vernietigingskracht (Thanatos). De verstrengeling van het positieve en het duistere ligt tenslotte in de aanvaarding van het lot en het mysterie. Het lijkt een evenwichtspunt waar alle dingen samenkomen; iets wat niet meer te ontbinden valt.

Op het laatste werk van de tentoonstelling graveert Frank Castelyns ditmaal het enigmatische acroniem V.I.T.R.I.O.L. (Visita Interiora Terrae Rectificandoque Invenies Occultum Lapidem/ Bezoek het binnenste van de aarde en door rectificatie (zuivering) vind je de verborgen steen). Overduidelijk gaat het hier om een verwijzing naar een proces van innerlijke, spirituele zuivering die zou moeten leiden tot het ware geluk. Zowel vrijmetselaars als alchemisten refereren hiermee naar de vergankelijkheid van het stoffelijke wezen. Castelyns geeft hier een hint om zelf op zoek te gaan in de wereld van het sensitieve. Meteen is dit ook het laatste werk in de tentoonstelling waar Helmut Stallaerts raakpunten vond bij andere kunstenaars. Misschien ligt de betekenis van het *Dasein* precies in het beleven van de Entanglements.

Tot slot nog deze laatste toevoeging. Voor Helmut Stallaerts is de onbekende kracht van de Entanglements ondefinieerbaar. Het aanvaarden hiervan werkt geruststellend. Maar door angst is onze maatschappij geneigd deze krachten te ontlopen, waardoor ze slachtoffer wordt van Thanatos en verglijdt in een verticale wereld van behoud, dwang, controle of macht die instrumentaliseert. Bijgevolg gaan we ons 'inbunkeren'. Stallaerts wil een meer horizontale wereld, waarin het vrouwelijke verbindingen kan aangaan en niet ageert vanuit macht of hiërarchie.¹¹

Het blijft een evenwichtsoefening.

Patricia De Peuter

- 1) *Dirk De Wachter, Liefde Een onmogelijk verlangen?, Leuven, 2014, p.36*
- 2) *Christian Standard Bible, 1 Corinthians, 13, 11-13. www.biblegateway.com/passage/?search=1+Corinthians+13&version=CSB*
- 3) *Uit een gesprek met de auteur en Frank JMA Castelyns, Antwerpen, 3/9/2018*
- 4) *Tintoretto, Miracolo di San Marco 1547-1548 © Galleria dell' Accademia, Venetië.*
- 5) *Olaf Holzapfel in conversation with Paz Guevara, Berlin, May 2017, vimeo.com/232705666*
- 6) *lienvanranst.blogspot.com/2018/06/le-comportement-dune-personne-rigide-c.html*
- 7) *Uit een gesprek met de auteur, Helmut Stallaerts, Tony Helsen en Antoine Waterkeyn, Brussel, augustus 2018*
- 8) *Antoine Waterkeyn, Artist Statement, 2018*
- 9) *Uit een gesprek met de auteur en Felicitas Rohden, 30/09/2018*
- 10) *Piero della Francesca, Madonna del Parto, 1455-1465 © Museo della Madonna del Parto, Monterchi, Italië*
Edvard Munch, Madonna, 1894-1895 © Munch Museum, Oslo, Noorwegen
- 11) *Uit een gesprek met de auteur en Helmut Stallaerts, 3/9/2018*

De wanden van deze tentoonstelling bestaan uit paardenmest en bijenwas, afgewerkt met natuurlijke pigmenten. Deze zijn afkomstig van bloed, melk, eieren en lijnolie. Alles is dus geheel natuurlijk en composteerbaar!

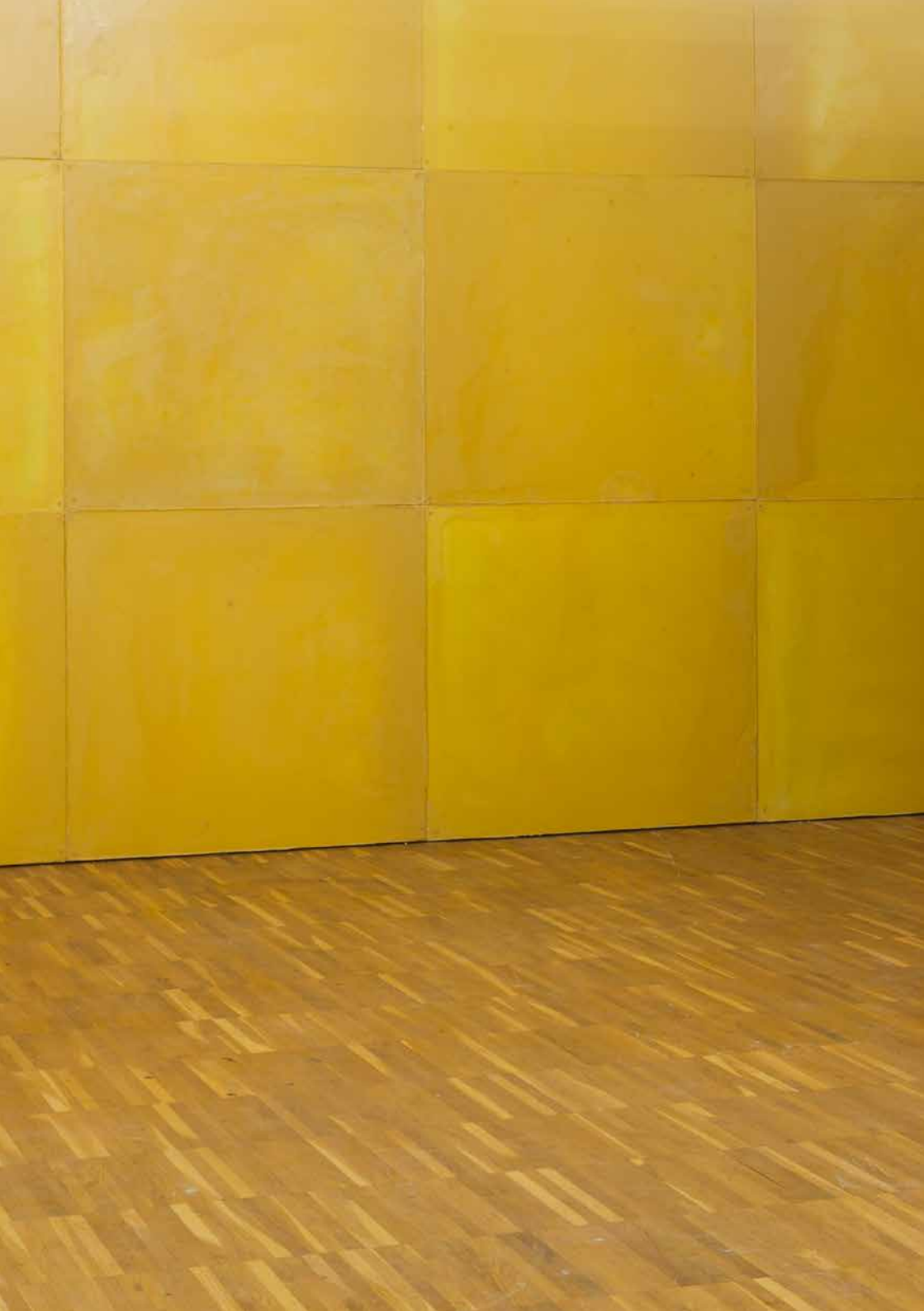
Wie op deze manier bouwt, leert te voelen, zien, ruiken en vooral luisteren naar het materiaal. Zo ontstaat er een harmonische samenwerking met de natuur, waarbij het ego en vakjesdenken plaatsmaken voor een zoektocht naar de authentieke oorspronkelijkheid. Dit is zuiver ambachtswerk, wat ertoe bijdraagt dat elke wand een unieke identiteit heeft. In dit natuurlijke proces, krijgt de menselijke gevoeligheid weer een plaats.

Dit is een oproep die aanzet ons te verbinden met alles en iedereen binnen een groter geheel.

*de strontwanden zijn een
gepatenteerde creatie van
Grim Moonens AMORATUM*

*met dank aan Annie, Aline,
Danny, Jochem, Laurence,
Matthias, Suzan en Spot*

Dit boekje is de bezoekersgids bij de tentoonstelling 'Lolo's Entanglements' die van 15 september tot en met 9 december 2018 te zien is in de Warande in Turnhout.

Curator/ Helmut Stallaerts

Artistiek advies/ Patricia De Peuter – Art curator

Productie/ Annelies Nagels en Glenn Geerinck
(stafmedewerker en programma-assistent de Warande)

Wandenbouw/ Grim Moonens (Amoratum)

Opbouw/ Yari Arnesano, Johan Bronder en Joris Ribbens

Licht/ Chris Pype

Affichebeeld/ Johan Van Looveren

Vormgeving bezoekersgids/ Emma De Dier

Teksten/ Patricia De Peuter, Peter Verhelst, Annelies Nagels en Tom Viaene

Spreekers vernissage/ Dirk De Wachter en Astrid Wittebolle

Onze oprechte dank gaat uit naar Albert Baronian en Albert Baronian Gallery, Jean Bernier & Marina Eliades en Bernier-Eliades Gallery, Jan(us) Boudewijns, Museum Dhondt-Dhaenens, , Gabriele en Dieter Kortmann, en, Galerie Urs Meile, The Breeder Gallery, Galerie Gebr. Lehmann, Wilfried & Yannicke Cooreman - De Smedt, Dirk De Wachter, Stichting Bernd Lohaus, Michel & Anne Delfosse, Galeria Plan B, Myriam & Amaury de Solages, Marie Helmoortel, Collectie Provincie Antwerpen, Galerie Esther Schipper en alle bruikleengevers.

En tot slot willen wij ook alle kunstenaars van harte bedanken voor hun bereidwillige medewerking en iedereen die geholpen heeft bij het tot stand komen van de tentoonstelling.

D/2018/1848/4

